

NUÕRTTSÄÄ'MKIÕL KUÄLLAS-SÄÄ'N

Kuällas-sää'n

Kuällas-sää'nn lij sää'nn, kää'tt lij rajjum kue'htten le'be mäjnggsab vue'zzest: *kiõll + seminaar = kiõllseminaar, säi'mm + čâ'lmm + ke'rjj = säi'mmčâ'lmmke'rjj*

Kuällas-sää'n alggvue'ss lij meä'rtõsvue'ss da mââimõs vue'ss vuâđđvue'ss.

Kuällas-sää'n ko'lle õ'hte nu'tt nânnsânji, što tõin lij õhttsaž miärktõs. Kuällas-sää'nn vuäitt lee'd õhtt tıngg, ä'sš, päi'kk, tuâjj dno. nõõmtõs le'be nõmm.

Kuällas-sää'nn toi'mmai ciälkki se'st õhttân sää'nnen:
Kaassoodi lie viõlggâd. Mä'rjj reâugg pââibužškooulâst.

Kuällas-sää'n kee'rjtet tääu'jben õ'hte, sää'nleett saa'nid kee'rjtet čorru.

Sää'mkiõlâst kiõli nõõm lie kuällas-sää'n, ko lää'ddkiõlâst tõk lie sää'nleett.
nuõrttsää'mkiõll – koltansaamen kieli, lää'ddkiõll – suomen kieli

Mainstum kiõlâst vä'lddteädd lij kuällas-sää'n vuõssmõs vue'zzest: *päärnaike'rjj*.
Jeä'rtõssân sää'nleett, koon vue'zzid cie'lket seämma teäddain: *päärnai ke'rjj*

Kuällas-sää'n vue'zzi kõ'skķe ij vwei't lââ'zzted ta'rksmõ'tti meä'rtõõzz. Ouddm. kuällas-sää'n
neä'ttelpei'vv (lä. viikonpäivä) kõ'skķe ij vwei't lââ'zzted adjektiiv mâ'te sää'nleett neä'ttel pei'vv (lä. viikon päivä) vue'zzi kõ'skķe vuäitt: neä'ttel pakksumus pei'vv (lä. viikon kuumin päivä).

Nuõrttsää'mkiõl kuällas-sää'n vuäi'tte lee'd:

- substantiiv

tuâjjäi'ğğ, tue'lesveärr, ke'rjjkaupp, žeevaidâhttar, pää'nnhä'rjj, säähharpõlvv, vuõddâsredd, vuõpthä'rjj, jue'lğğpäll, rosttovkää'lles, râvväu'dd, mue'rjjsââidõs, tiuddčää'cc

- adjektiiv

õõutmiõllsaž, ku'ķesvuärddsaž, kooumekksaž

- advee'rb

mââibeä'lñn, pââiârri

- vee'rb

pâi'lķiõččâd ~ pâ'jjelķiõččâd

- lååksää'n / numeraal

konmlâä'kk, kuâhttlo, koummlokue'htt

- konjunktio

ou'ddelgo ~ õu'ddelgo

Kuällas-sää'n vuäi'tte lee'd vue'luum le'be paalduum.

Vue'luum kuällas-sää'n lie nõkam, koin lij meä'rtõsvue'ss da vuâđđvue'ss:
jäu'rrkue'll, škoounijdd

Paalduum kuällas-saa'nin lij kuällasmiârkk saa'ni kõõskâst:
tulkk-jåarglõ'tti, tällõsjåå'dteei-vaaldåšmjåå'dteei, psykolooglaž-pedagooglaž, Ruõcc-Taarr

Takainalla kuällas-sää'n meä'rtõsvue'zzest ââ'net nominatiiv:
čõhččpei'vv, jue'lğģsuõrmm

Nominatiiv ââ'net te'l še, ko vuâđđvue'zzest lij vee'rbest rajjum substantiiv da meä'rtõsvue'zzest obje'kt:
kiõlltu'tkķeei, ä'šstobddi, muõrrluâddai, čuõškkvuâppai, auttpõõssmõš

Genetiiv ââ'net meä'rtõsvue'zzest te'l, ko vuâđđvue'zz referee'ntest lij mõõnnallšem õhttvuõtt meä'rtõsvue'zz referentta:
pie'nnepõõrtâž, jie'rjpäskk, ska'rripää'nn, teårmmazpuägganj, siidsååbbar, sää'mvu'vdd

Adjektiiv lij kuällas-sää'n meä'rtõsvue'zzest attributtåå'blkest:
ruõ'pssesluukk, viõ'lğģeslei'bb, ča'ppeslei'bb, sue'lesnuhččâm

Kuällas-saa'ni ķee'rjtem

Kuällas-saa'nid ķee'rjtet takainalla õhttân sää'nnen õhttõsmiârktää da kõõsktää (ku'ķes sää'n še).

Kuällasmiârkk ââ'net

- kuällasvue'zzi (yhdysosien) rä'tkķeem diõtt, ouddm.:
 - kuällas-sää'n vue'ssen lij vuännõs (lyhenne): *MM-ķeåštõõttmõš, JTP-kõõskõs, ALV-nåâmar*
 - kuällas-sää'n vue'ssen lij bukva, nåâmar, kuhttu le'be jee'res miârkk: *D-vitamiin, 70-ee'jjprää'zneķ, @-miârkk, A4-põ'mmai, B2-vitamiin*
 - kuällas-sää'n vue'ssen lij nõmm: *Feodoroff-nõmmsaž, Inarilainen-lõstt, Saujj-Sää'mjånnam, Siwa-kaupp, Må'rjj-vuå'bb, He'lsen-må'tkķ*
 - kuällas-sää'n vue'ssen lij jee'res kiõl sää'nn: *pop-joukk, Jyvåskylå-gåårad*
 - jõs kuällas-sää'n vue'ssen lij sää'nnlett, tõn rää'tket kuällasmiârkin da låå'ssen jee'res vue'zz da sää'nnleett kõ'skķe kue'đet kõõsk: *pro gradu -tu'tkķõs, Må'htt säärnam säämas -ķiõlltuåjjpää'jj, Felgen Orkester -joukk*. Kuällasmiârkk jeåt rää'tktuku sää'nest, koozz tõt lij kuällstum: *pro gradu -tu'tkķõs*.
- paalduum kuällas-saa'nin:
tulkk-jåarglõ'tti, Låå'ddjånnam-Ruõcc

- ko kuállstet kue'htt le'be jäänab kuállas-sää'n õhttân sää'nnen:
päärnai- da nuõriškooul, sää'mpää'rn da -niõđ
- ko sää'n meä'rtõsvue'ss poott seämma bukva'je (konsonant le'be vokaal), koin vuâđđvue'ss älgg:
kuärram-mašina, kiõtt-tuejj, turaška-autt, mašina-automaatio
- ko sää'n meä'rtõsvue'ss poott miälggâd seämmanallšem bukva'je, koin vuâđđvue'ss älgg:
koummlo-õhtt, meä'cc-čuâggas, vuei'nnemnalla-âânnmõš, mašina-äu'kk, artikla-ä'sš
miälggâd seämmanallšem bukva: a-â-å-ä, c-č, đ-d, ğ-g, g-g, k-k, o-õ, s-š, z-ž

Ni kuäbba peälla kuállasmiärk jeät takainalla kuõđđu kuäras kõõsk. Ij nääi't:

Näskk -sie'ss, Kõskk -Lää'ddjânnam, EU -riikk

Pe'ce nääi't:

Näskk-sie'ss, Kõskk-Lää'ddjânnam, EU-riikk

Ko meä'rtõsvue'ss lij sää'nnjoukk, de meä'rtõsvue'zz da kuállasmiärk kõ'skķe kue'đet õõut kuäras kõõsk:

Turrvuei'vv da tä'lvv -ķe'rjj, Felgen Orkester -joukk, Gran Canaria -mä'tkķ, Ä'nn Mä'rjj -kuä'skķ

Ko meä'rtõsvue'ssen lij sää'nnjoukk, mii lij kuállstum kuállasmiärkin, de meä'rtõsvue'zz da vuâđđvue'zz kõ'skķe jeät kuõđđu kõõsk:

Piätt-Ää'rhep-räukk, U'lljan-Maa'ren-äkk, 20-30-äkkasž

Teättkääiv:

Johanna Ijäs, looggâlm Sää'm Ķiõllka'liddi "Giellagáhtten, normerenbargu ja tearbmabargu sámeielain" -seminaarâst Aanrest 6.10.2015

Aanarsää'mķiõl Ķiõlljuâggtdõzz på'rddķe'rjj 18.3.2016:

Kielikello 2/2011: Nominatiivi vai genetiivi yhdyssanan alussa?